

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/218/2021
Identifikačné číslo spisu:	8118216291
Dátum vydania rozhodnutia:	27.06.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Peter Melicher
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8118216291.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Q. Q., narodenej XX. Q. XXXX, V., S. X, 2/ X. Q., narodenému XX. R. XXXX, V., S. X, 3/ Q. Q., narodenému XX. W. XXXX, V., W. XX, 4/ X. Q., narodenému XX. R. XXXX, V., Č.A. XX, 5/ B. Q., narodenej XX. U. XXXX, V., W. XX, 6/ X. Q., narodenému X. W. XXXX, V., S. X, 7/ V. Q., narodenému XX. U. XXXX, V., S. X, všetci zastúpení advokátskou kanceláriou PAULOVÍČ & PARTNERS s.r.o., Lučenec, Ulica úzka 140/2, IČO: 54 322 120, proti žalovaným 1/ Y. B., narodenému XX. X. XXXX, V., Š. XXXX/X, zastúpenému advokátom JUDr. Jozefom Tomkom, Prešov, Floriánova 2, IČO: 37 870 505, 2/ KOMUNÁLNA poisťovňa, a.s. Vienna Insurance Group, Bratislava, Štefánikova 17, IČO: 31 595 545, zastúpenej advokátom JUDr. Felixom Neupauerom, Bratislava, Dvořákovo nábrežie 8/A, IČO: 37 928 422, o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 8C/50/2018, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 24. novembra 2020 č. k. 12Co/45/2020-123, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovia v 1/ až 7/ rade majú proti žalovanej v 2/ rade nárok na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 15. mája 2020, č. k. 8C/50/2018-78, I. výrokom zaviazal žalovaných 1/ a 2/ deliteľne k zaplateniu sumy 10 000 eur v prospech žalobkyne 1/, II. výrokom zaviazal žalovaných 1/ a 2/ deliteľne k zaplateniu sumy 8 000 eur v prospech žalobcu 2/, III. výrokom zaviazal žalovaných 1/ a 2/ deliteľne k zaplateniu sumy 4 000 eur v prospech žalobcu 3/, IV. až VII. výrokom zaviazal žalovaných 1/ a 2/ deliteľne k zaplateniu sumy 3 000 eur v prospech každého zo žalobcov 4/ až 7/, VIII. výrokom žalobu v prevyšujúcej časti zamietol a IX. výrokom uložil žalovaným 1/ a 2/ povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť žalobcom 1/ až 7/ trovy konania v rozsahu 100 %.

1.1. Žalobcovia 1/ až 7/ sa podanou žalobou voči žalovaným 1/ a 2/ domáhali náhrady nemajetkovej ujmy, ktorá im vznikla smrťou blízkej osoby (dcéry žalobcov 1/ a 2/ a sestry žalobcov 3/ až 7/), a to v dôsledku dopravnej nehody spôsobenej žalovaným 1/, ktorého vina bola preukázaná v trestnom konaní

vedenom pod sp. zn. 33T/146/2016 na Okresnom súde Prešov. Po právnej stránke súd prvej inštancie vec posúdil podľa ust. § 11 a § 13 ods. 1 až 3, § 15 a § 427 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 15 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z. z.“), čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 17 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. V súvislosti s pasívnou legitimáciou žalovanej 2/ ako poisťovateľa motorového vozidla súd prvej inštancie poukázal na rozsudok Súdneho dvora Európskej Únie vo veci Haasová C-22/12, rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 366/2016 a III. ÚS 666/2016, ako i rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované pod č. 61/2018, v zmysle ktorých je náhrada nemajetkovej ujmy z dopravnej nehody krytá z povinného zmluvného poistenia. V otázke námietky premlčania poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky, sp. zn. 3Cdo/792/2007, ako i na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. 278/2007, v zmysle ktorého sa právo na náhradu nemajetkovej ujmy premlčuje v 3 - ročnej všeobecnej premlčacej dobe. Ak k usmrteniu dcéry žalobcov 1/ a 2/ a sestry žalobcov 3/ až 7/ došlo XX. X. XXXX a žaloba bola podaná na súde 22. novembra 2018, nárok žalobcov premlčaný nie je. Nestotožnil sa s námietkou žalovanej 2/ o premlčaní nároku žalobcov uplynutím 2 - ročnej subjektívnej premlčacej doby na náhradu škody, lebo v tomto prípade ide o nárok na náhradu nemajetkovej ujmy. Súd prvej inštancie pri určovaní výšky náhrady nemajetkovej ujmy zohľadnil okolnosti nehody, a to hrubé porušenie pravidiel cestnej premávky žalovaným 1/, ktorý dopravnú nehodu spôsobil pod vplyvom alkoholu a jazdou s vyššou ako povolenou rýchlosťou. Súčasne vychádzal z možnosti a majetkových pomerov žalovaného 1/. Výrok o trovách odôvodnil ust. § 255 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) v záhlaví označeným rozsudkom (I. výrok) rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej časti, t. j. v I. až VII. vyhovujúcom výroku len vo vzťahu ku žalovanej 2/ a v VIII. výroku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti potvrdil, (II. výrok) vo zvyšnej napadnutej časti, t. j. vo výroku IX. o trovách konania zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobcom 1/ až 7/ priznal voči žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov prvoinštančného konania v plnom rozsahu z prisúdenej sumy s tým, že o výške tejto náhrady rozhodne súd prvej inštancie samostatným uznesením a (III. výrok) žalobcom 1/ až 7/ a žalovanej 2/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Odvolací súd dospel k záveru, že odvolaniam žalobcov 1/ až 7/ a žalovanej 2/ nie je možné priznať úspech, keďže rozsudok v merite veci je vecne správny, čím boli splnené podmienky pre jeho potvrdenie (§ 387 ods. 1 CSP). Iná situácia je pri súvisiacom výroku o trovách konania, kde boli splnené podmienky pre jeho zmenu (§ 388 CSP).

2.1. Odvolací súd sa s odvolacími námietkami žalobcov 1/ až 7/ v časti namietaného nesprávne zisteného skutkového stavu (výška náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch) nestotožnil. Vzhľadom na odvolacie námietky žalovanej 2/ odvolací súd poukázal na § 100 ods. 1, ods. 2, § 101, § 106 ods. 1, ods. 2 Občianskeho zákonníka, ako aj rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/194/2011 (publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 58/2014), v zmysle ktorého právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch je právo majetkovej povahy, ktoré sa premlčuje. Počiatok plynutia všeobecnej trojročnej premlčacej doby náhrady nemajetkovej ujmy je podľa § 101 Občianskeho zákonníka viazaný na okamih, kedy došlo k neoprávnenému zásahu objektívne spôsobilého porušiť alebo ohroziť osobnostné práva fyzickej osoby. Premlčacia doba začína plynúť dňom nasledujúcim po dni, kedy došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 17. februára 2011, sp. zn. 5Cdo/265/2009). K usmrteniu blízkej osoby žalobcov došlo dňa XX. X. XXXX a žaloba došla súdu dňa 22. novembra 2018, teda nárok žalobcov premlčaný bezpochyby nie je. Z uvedeného dôvodu sa odvolací súd s tvrdeniami žalovanej 2/ o nepreskúmateľnosti rozsudku súdu prvej inštancie a nesprávneho právneho posúdenia veci nestotožnil. Preto odvolací súd podľa § 387 ods. 1, ods. 2 CSP, po vyčerpaní relevantných odvolacích dôvodov, napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v merite veci (I. až VIII. výrok) ako vecne správny potvrdil. Výrok IX. súdu prvej inštancie s poukazom na § 388 CSP odvolací súd zmenil. Žalobcom 1/ až 7/ a žalovanej 2/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie z dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP žalovaná 2/ (ďalej len „dovolateľka“), podľa ktorej rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Dovolateľka má za to, že rozsudok odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci čo do otázky premlčania škody na zdraví, pod ktorú sa výlučne v dôsledku vývoja judikatúry v rámci zákona č. 381/2001 Z. z. zaradila aj nemajetková ujma. Ak je pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. nemajetková ujma užšou kategóriou škody (na zdraví), a to v dôsledku výlučne vývoja judikatúry, nie je žiadny legitímny a ani spravodlivý dôvod na to, aby sa aj tento nárok ako škoda nepremlčieval v dvojročnej subjektívnej premlčacej dobe, ako koniec koncov predpokladá aj sám zákon č. 381/2001 Z. z. v § 15 ods. 2. Dovolateľka poukazuje na rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 4Cdo/75/2019 z 27. augusta 2019, v súlade s ktorým nastoľuje otázku vzájomnej kolízie základných práv a právom chránených hodnôt, a to zásady právnej istoty, reprezentovanej námietkou premlčania a legitímneho očakávania vo forme rešpektovania zásady nemini liceat locupletari cum damno alterius (nikto sa nesmie obohacovať na škodu iného), kedy má potom dovolací súd v rámci testu proporcionality zvažovať, ktorá z nich je v danom prípade hodnotnejšou a musí dostať prednosť. Opäť pritom poukazuje na logický rozkol súdov, kde na jednej strane nemajetkovú ujmu pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. subsumovali pod škodu na zdraví, na strane druhej má ísť pri premlčaní už o úplne iné, samostatné a nestotožniteľné nároky nespádajúce pod škodu na zdraví (a jej úpravu premlčania). Vzhľadom na uvedené má dovolateľka za to, že nárok žalobcov v režime zákona č. 381/2001 Z. z. je aj pre účely premlčania potrebné považovať za škodu na zdraví, pri ktorej plynie výlučne subjektívna premlčacia doba podľa § 106 Občianskeho zákonníka, a kde vzhľadom na dátum nehody XX. X. XXXX, a dátum podania žaloby 22. novembra 2018, sa nárok žalobcov premlčal. Pokiaľ odvolací súd uzavrel, že náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch spadá v režime zákona č. 381/2001 Z. z. pod škodu na zdraví, odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke posúdenia premlčavania škody na zdraví zásadne v subjektívnej dvojročnej premlčacej dobe (4Cdo/75/2019 z 27. augusta 2019, 4MCdo/13/2013 z 29. apríla 2015, 4Cdo/152/2010 z 28. februára 2011, 4Cdo/237/2007 z 29. októbra 2008). Dovolateľka navrhuje, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 3 CSP zmenil tak, že žalobu voči dovolateľke zamietne.

4. K dovolaniu sa vyjadrili žalobcovia 1/ až 7/, ktorí považujú rozsudok odvolacieho súdu za správny, zákonný a spravodlivý a dovolanie považujú za nedôvodné v plnom rozsahu, keďže podľa ich názoru sa odvolací súd v žiadnom prípade neodklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Vzhľadom na uvedené žalobcovia 1/ až 7/ navrhujú, aby dovolací súd dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu v zmysle ust. § 447 písm. c) CSP odmietol, resp. v zmysle § 448 CSP zamietol ako nedôvodné a priznal im nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom

právnym posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

10. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

11. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

12. V prípade nekonkretizovania podstaty odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu nemôže najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinstančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (2Cdo/203/2016, 3Cdo/28/2017, 4Cdo/14/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/78/2017, 8Cdo/50/2017 a 8Cdo/141/2017). V neposlednom rade otázka, ktorou sa strany sporu, prípadne aj súd v konaní síce zaoberali, na vyriešení ktorej ale nie je v konečnom dôsledku založené dovolaním napadnuté rozhodnutie, nie je relevantná v zmysle tohto ustanovenia (3Cdo/214/2018). Sama polemika dovolateľa s právnymi názormi dovolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

13. Vo vzťahu k nesprávnemu právnemu posúdeniu v otázke premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy vzniknutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode, v tomto smere poukázala žalovaná 2/ na rozhodnutia (4Cdo/75/2019 z 27. augusta 2019, 4MCdo/13/2013 z 29. apríla 2015, 4Cdo/152/2010 z 28. februára 2011, 4Cdo/237/2007 z 29. októbra 2008). Podľa názoru žalovanej 2/ nemajetkovú ujmu tvoriacu predmet sporu je potrebné považovať za škodu a preto by malo dôjsť k aplikácii subjektívnej dvojročnej premlčacej doby s poukazom na § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Podľa názoru žalovanej 2/ nie je možné bez ďalšieho poukazovať na rozhodnutie R 58/2014, ktoré je spreď obdobia rozhodnutia NS SR 6MCdo/1/2016.

14. Dovolací súd považuje dovoláciu námietku žalovanej 2/ k otázke premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v danom prípade za irelevantnú. Dovolací súd poukazuje k právnej otázke premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy vzniknutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode na posledné rozhodnutie NS SR sp. zn. 7Cdo/252/2021 z 31. marca 2022, publikované v Zbierke stanovísk

a rozhodnutí Nejvyššího soudu SR pod R 3/2022, z kterého právní veta zní: „Právo na náhradu nemajetkové újmy zásahem do soukromného a rodinného života (§ 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) vzniknutej usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode motorovým vozidlom je nárokom hrazeným z povinného zmluvného poistenia podľa zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Premlčacia doba na jeho uplatnenie začína plynúť rok po poistnej udalosti (§ 104 Občianskeho zákonníka)“. Nakoľko k dopravnej nehode došlo dňa XX. X. XXXX a žaloba bola podaná na súde 22. novembra 2018, nárok žalobcov premlčaný nie je, keďže premlčacia doba začala plynúť až dňa 11. júna 2017. Z tohto dôvodu odvolací súd postupoval správne, keď neprihliadol na námietku premlčania zo strany žalovanej 2/, preto dovolanie nie je opodstatnené a nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

15. Z vyššie uvádzaných dôvodov došlo k odmietnutiu dovolania postupom podľa § 447 písm. c) a f) CSP.

16. Žalobcovia boli v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešní (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol im nárok na náhradu trov dovolacieho konania, o ktorom dovolací súd rozhodol podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.